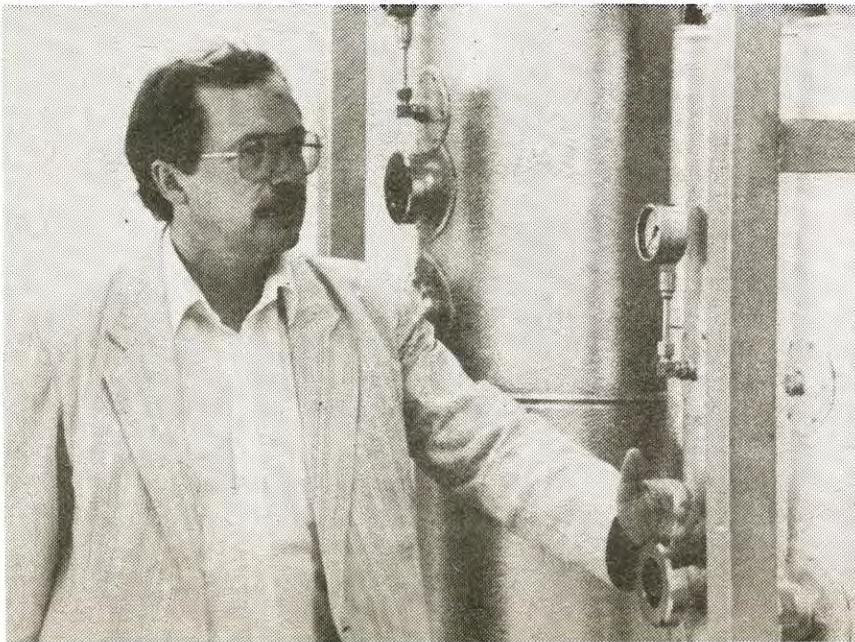

Gällivare

KOMMUNBLAD

INFORMATION FRÅN GÄLLIVARE KOMMUN NR 3 1987 Årg 18

SATSAR PÅ LÄKEMEDEL

Jan-Olov Hedman är Expandum-direktör och han tror förstas på sina företags framtid.

Gågata i centrum?

Gällivare centrum ska förvandlas. Storgatan kommer delvis att bli en gågata. Detta om planerna får som de vill. Men gällivareborna ska naturligtvis också få säga sitt. Många har redan gjort det via sina politiker och organisationer.

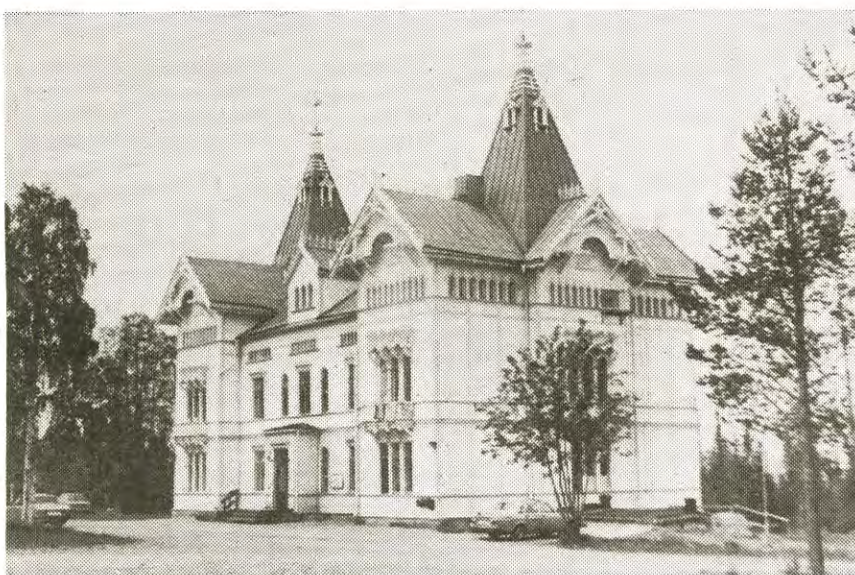
— Men vi vill höra så många som möjligt och därför ordnar vi med ett samrådsmöte, säger Barbro Schefström.

SIDAN 7

Det har kommit dystra bulletiner från LKAB i sommar. I Malmberget ska 700 jobb bort på tre år. Det är jobb som naturligtvis inte ersätts i första taget.

Men nya industrier växer upp också i Gällivare. Industricentra är nu fullt till sista kvadratmetern och måste snarast byggas ut. Fyra mycket intressanta nykomlingar är de nya företag som sorterar under Expandum och som ska bli ännu fler vad det lider.

SIDAN 6

LKAB:s 1800-talskontor Fjällnäs har åter bytt ägare. Riksbyggen har tagit över och ska driva bygget som konferenshotell bland annat. Och bygga lägenheter i omgivningarna.

150 lägenheter

Vill du bo granne med Fjällnäs? Den frågan ställde Riksbyggen i en jätteannons på försommaren. Saken är den att Riksbyggen har köpt Fjällnäs. Kring detta landets nordligaste "slott" ska nu ett bostadsområde byggas. 150 lägenheter planeras. Området bör ha alla möjligheter att bli attraktivt i bostadsbristens Gällivare.

SIDAN 3

Den populära sagofiguren Plupp har som bekant flyttat sitt sommarkvarter till Gällivare. Till alla barns stora förtjusning. Det har varit formlig invasion till Pluppskogen vid hembygdsområdet. Plupp — tre tjejer har alternerat i rollen — har berättat om skogens vilda djur och maskerat gästgästande barn till björnar och bävvar.

REKORDSOMMAR!

Turistsäsongen är ännu inte riktigt slut och alltså något för tidigt att summera. Men klart är redan nu att Gällivare kommer att kunna redovisa rekordsiffror vad det lider. Aldrig tidigare har så många turister besökt kommunen.

— Det ser ut att kunna bli en ökning med hela 20 procent, säger Inger Junkka på turistbyrån. Och turisterna stannar dessutom längre än tidigare.

En attraktion som verkligen har slagit är Plupp-skogen. Tusentals barn har besökt Plupp i hans kåta. En lyckad satsning alltså.

SIDAN 7

I Gällivare händer saker

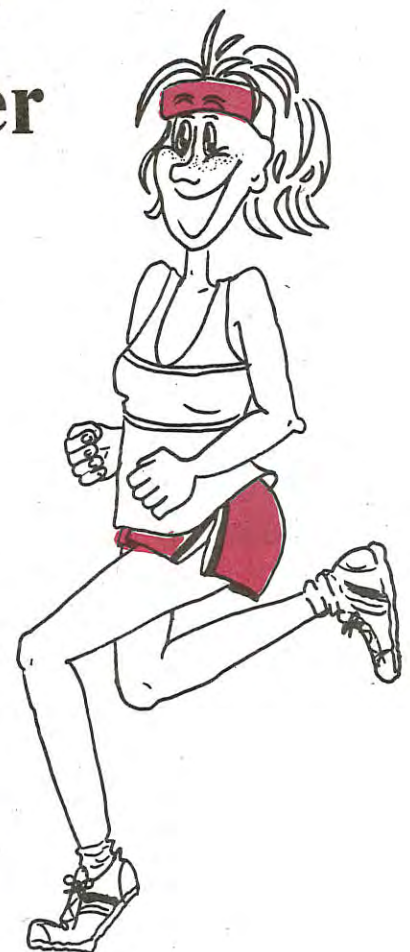
Du turister som gästade Gällivare i sommar har inte minst imponerats av det breda aktivitetsutbudet. Sommartid bjuds på flera arrangemang varje dag. Och visst händer det saker också resten av året.

En del av det som komma ska presenteras på sista sidan. Där skriver vi om att Dundret blir samlingsplats för den nordiska vorsteh-eliten och att en storkör från Polen snart kommer på besök.

En hel del sport har gällivareborna också att se framemot. Ett evenemang som börjar bli en tradition är Lady Lufsen i Malmberget. Det milloppet beräknas den här gången samla mer än 100 tjejer.

Pengar saknas till snösvängen

SIDAN 2

GRUVANS DAG

MITTUPPSLAGET

SOMMAR-MINNEN

Alla har vi minnen från sommaren som gått. Vi talar om vädret som minst sagt har varit växlande och säger att nästa år då....

Gällivares turistsommar har också varit växlande. Nog har vi haft tomma bäddar men också fullbokade turer till Sjöfallet och Dundret. 2 700 barn har besökt Plupp och hans vänner i deras egen skog.

1988 — hemvändardagar och skattjakt
Nu fortsätter vi arbetet för att ytterligare få fler besökare till Friska Gällivare. 1988 blir det hemvändardagar i Malmberget, balett, sommarteatrar och skattjakt. Turistbyrån efterlyser namn och adresser på utflyttare och din hjälp behövs till detta.

Ett bättre centrum i Gällivare
Gällivare centrum behöver en ordentlig förnyelse. Ett centrum skall vara en mötesplats för alla slags aktiviteter, som t ex torghandel, gatamusik och ljugarbänk. Vi har tagit fram ett förslag som presenteras i kommunbladet. Det är viktigt att alla engageras med synpunkter eftersom ett centrum skall vara ortens själ och bilden av ett trivsamt samhälle. Du är hjärtligt välkommen att säga din mening den 26 augusti kl 19.00 i Gällivare Folkets Hus.

Gruvans Dag
Den gamla traditionen med Gruvans Dag i Malmberget fortsätter lördagen den 22 augusti. Vi bjuder på ett program som innehåller musik, underhållning, fyrkampdans, bio, kulturvandring och vattenpolo. Vem vinner? Kommunlaget eller gruvlaget.

Ray Sundberg

HUSHÅLLETS KOSTNADER

De flesta har kanske varit extra generös med slantarna under sommaren och måste därför planera ekonomin lite bättre för resten av året.

Broschyren "Hushållets kostnader" får du gratis hos Konsumentvägledningen, som också ger dig råd i budget frågor. Broschyren visar aktuella uppgifter om kostnaderna per månad för exempelvis:

LIVSMEDEL:	Efter en näringsberäknad matsedel med vanliga maträtter.
KLÄDER OCH SKOR:	Även kemtvätt och reparationer ingår i posten.
HYGIEN/FÖRBRUKNINGSVAROR:	Tvål, tandkräm, tvättmedel, hårklippning.
LEK OCH FRITID:	Böcker, tidningar, skivor, band, leksaker, skidor, hjälm etc.
MÖBLER, HUSGERÅD, TV, RADIO:	utrustning för matlagning och städning ingår också.
DAGSTIDNINGAR, TELEFON, HEMFÖRSÄKRING:	Även TV-licens, brevpapper, frimärken ingår i posten.

Vissa kostnader kan ses som sparande, exempelvis budgetposten Möbler, husgeråd, TV och Kläder och skor: Kostnaderna är utslagna över årets 12 månader — en del av kostnaderna i broschyren är sparande för kommande nyinköp eller delbetalning för gjorda köp.

Till de poster, som här anges, kommer mer individuella kostnader: hyra, fackföreningsavgift, bilkostnader (i broschyren finns exempel på hur man får fram bilkostnader), avgift för barnomsorg, semes ter, läkarvård och en hel del annat.

Broschyren är upplagd så att man får uppgifter om kostnader per månad för olika typer av hushåll: 1-persons-, 2-persons-, 3-personers och så vidare.

Till broschyren får du också blanketter som du kan fylla i för egen beräkning.

Kontokort

Vid val av kredit, som du kommit fram till att du måste binda dig för, så är "priset" för krediten det viktigaste.

Nu finns möjligheter jämföra kostnaderna för olika kreditkort och posorderkonton. Konsumentvägledningen kan ge upplysning om den effektiva räntan. Den effektiva räntan är en jämförränta. Alla kostnaderna för krediten (uppläggningskostnad, årsavgift, fakturerings/aviavgift, månadsränta) är uträknad procent per år.

Att välja billigare kredit, att byta till annat kreditkort med lägre effektiv ränta eller att höra sig för med banken om möjlighet till banklån för att betala en dyr kontokortskredit är också ett sätt att förbättra sin ekonomi.

INFÖR HÖSTEN

Tar du hand om frukt och bär? Slaktar du? Använder du köksmaskin eller matberedare? Båda typerna av maskiner kan utföra samma arbeten i flera fall men har olika specialiteter:

KÖKSMASKIN	MATBEREDAREN
Fördelar:	Fördelar
Stor kapacitet	Billigare
Knådar bättre	Tar liten plats
Kan passera mos	Få delar
Kan stoppa korv	Låg vikt
Mal "riktig köttfärs"	Lättdiskad
	Snabb
Nackdelar:	Nackdelar:
Dyr	Liten kapacitet
Många delar	Kan inte passera mos
Tar stor plats	Kan inte stoppa korv
Tung	En del saknar visp

Tänk på vilka tillbehör som ingår i priset för köksmaskinen! Tillkommer t.ex. köttkvarn kan den variera i pris mellan 300-700 kronor. Priset för passersats kan variera mycket mellan de olika fabrikaten, mellan 70-350 kr. Marknadsöversikter med prisuppgifter. Andra råd inför köpet lämnas av

KONSUMENTVÄGLEDDNINGEN
Kommunkontoret
Tfn. 180 00, kl 10.00-12.00
Besök: Kontorstid

Pengarna räcker inte till för gatukontoret

Har ni tänkt på att det bara är ett par månader kvar till vintern? Huvva, säger kanske en och annan. Folket på kommunens gatuvårdning har exempelvis anledning att göra det. De saknar nämligen pengar till den viktiga snöröjningen.

— Anslaget är för litet, säger underhållsingenjör Tommy Sjölund. Trots att vi eftersätter det mesta i underhållsväg på sommaren får vi inte slantarna att räcka till. De tre procent vi är ålagda att spara klarar vi kanske, men för vår del går ändå totalutgifterna upp. På maskinsidan ökar priserna med 7—8 procent och den utvecklingen kan vi inte göra något åt.

Gatuvårdningen har i år ett anslag på 3,8 miljoner kronor, som ska räcka till snöröjning, bortforsling av snön, sandning och gatubelysning. Det anslaget räcker alltså inte till. Det står redan nu klart att det behövs ytterligare 700.000—800.000 kronor om gatukontoret hjälpligt ska klara sina uppgifter.

— Och ändå satsar vi praktiskt taget hela anslaget på vinterperioden, säger Sjölund. Sommartid kan vi bara göra det allra nödvändigaste. Det mesta blir helt enkelt eftersatt. Vi har inte råd att röja vägrenarna, hålla grönområdena i trim och att underhålla trafiklederna. Vi

får förstås in klagomål på barmarksunderhållet, men vad ska vi göra när pengarna är slut.

Enligt Tommy Sjölund har gatukontoret för litet pengar att röra sig med på underhållssidan:

— Naturligtvis ska vi spara som alla andra, men jag tror att det är extra besvärligt för oss. De tre procenten vi är ålagda att spara blir i praktiken minst det dubbla eftersom vi har prisökningar som inte går att göra något åt. Och på snöröjningen kan vi inte minska. Det går helt enkelt inte av trafiksäkerhetsskäl. Vi måste ju se till att trafikanterna kommer fram på gator och vägar och att de har fri sikt i korsningarna. Snön måste alltså forslas bort och det har kommunen inte resurser att göra på egen hand. Vi måste också hyra in en hel del fordon. Det kostar stora pengar.

Gatukontoret ligger alltså lite illa till inför den vinter som är i antågande. Trots att sommarunderhållet eftersatts behövs ett rejält tilläggsanslag om snöröjning och annat ska fungera fram till årsskiftet.

— Att vi hamnat i den situationen beror som sagt i första hand på kostnadsutvecklingen, säger Tommy Sjölund. Men visst har också de senaste årens besvärliga vintrar spelat in.

LÄSTIPS FRÅN BIBLIOTEKET

SARA
av Bengt Johansson

Den sanna berättelsen om en flickas väg från en trygg tillvaro till narkomani, prostitution och aids. Boken är skriven av de drabbade själva, av Sara och hennes far.

LÄSTIPS FRÅN BIBLIOTEKET

BORG MESCH — DRÖMMEN OM FJÄLLEN.
Berättelsen om en tid då allt blev annorlunda. Av Hans Andersson

Den legendariska lapplandsfotografen Borg Mesch lämnade efter sig en mängd unika bilder. Tack vare Hans Andersson görs nu alla dessa bilder tillgängliga. Det blir en bok där en fascinerande del av Sveriges och Malmfältens historia stiger fram ur glömskans djup.

LÄSTIPS FRÅN BIBLIOTEKET

DECKARE

NÄRA MORD
av Ruth Rendell

Den oskyldigt dömd försöker efter frigivningen ta reda på vad som egentligen hände, vem som i själva verket begick mordet.

Ruth Rendell är tillsammans med PD James och Margaret Yorke tre säkra deckarförfattare i bästa engelska stil.

Gällivare
KOMMUNBLAD

Ansvarig utgivare: Steve Ralsberg
Redaktör: Åke Barck, Mediafolket AB
Produktion och tryck:
Malmfältens Grafiska AB

150 lägenheter ska byggas vid Fjällnäs

Den unika byggnaden Fjällnäs ska bevaras. Det garanterar Riksbyggens chef Uno Olofsson. Runt "slottet" ska nu 15 lägenheter byggas upp.

HOTELL FJÄLLNÄS

I en jätteannosn ställde Riksbyggen för en tid sedan frågan:

— Vill du bo granne med Fjällnäs?

Det är det säkert många som vill. Ett attraktivare bostadsområde än här vid Dundrets fot får man leta efter i Gällivare. I annonsen efterlyste Riksbyggen också tips om vad Fjällnäs ska användas till.

När vi köpte Fjällnäs så var det tydligen många som befarade att vi skulle riva byggnaden, säger Uno Olofsson på Riksbyggen. Det kommer vi givetvis inte att göra. Anrika Fjällnäs ska finnas kvar. Och användas också.

Fjällnäs brukar kallas för Sveriges nordligaste slott. Men något riktigt slott är väl inte byggnaden även om den har både tinnar och torn. Snarare kan man väl tala om en herrgård. Här residerade LKAB-ledningen de första decennierna efter det att gruvan i MalMBERGET hade öppnats 1888. Och hit kom massor av fint folk på besök. En av de första som skrev in sig i gästboken var kung Oskar II.

Gällivareborna har alltid varit stolta över sitt Fjällnäs. Och undra på det. Fjällnäs är en vacker byggnad. På 70-talet var det dock vippan att den skulle rivras. Då grep prästen Arne Salander och gruvarbetaren Gunnar Bergman in. De bestämde sig för att rädda Fjällnäs och lyckades också tack vare gåvor och många frivilliga arbete. Men givetvis hjälpte också kommunen till. Liksom den kyrkliga samfälligheten.

Kulturbyggnad

Fjällnäs klassas givetvis som kulturbyggnad. Restaureringen har gjorts

mycket omsorgsfullt och man vågar nog påstå att "slottet" ser ut på samma sätt som det gjorde när det var brukspatronernas hemvist för 100 år sedan.

Fjällnäs har sedan restaureringen drivits av en stiftelse, som bland annat drivit kafé. Ekonomin har dock hela tiden varit ansträngd. Därför blev en försäljning till slut enda lösningen. Byggnaden annonserades ut och Riksbyggen gick in som köpare.

För oss är förstas enbart förvärvet av byggnaden inte någon lönsam affär och därför kommer vi nu att satsa på bostäder i omgivningen, säger Uno Olofsson. Vi kommer att bygga omkring 150 lägenheter med bostadsrätt i tvåvåningshus runt Fjällnäs. Det ska göras pietetsfullt. Husen ska helt enkelt smälta in i miljön.

Snickarglädje

Projekteringen för utbyggnaden pågår som bäst. Nästa år ska spaden sättas i jorden och 1990 kommer husen att vara inflyttningsklara. Det blir inga stora hus. Målsättningen är att det ska finnas max åtta lägenheter i varje hus. Möjligt tio i hus med små lägenheter.

— Fjällnäs kommer åtminstone till en del att få stå som modell för arkitekterna, säger Olofsson. Vi har tänkt oss viss snickarglädje helt enkelt. Och så får husen givetvis träfasader.

Någon svårighet att fylla husen räknar Riksbyggen inte med att det ska bli. Uno Olofsson igen:

— Även om kommunen har drabbats av tråkiga besked på sistone så kommer bostadsmarknaden att vara ansträngd åtminstone några år framåt. Och i ett så fint område som vid Fjällnäs är det säkert många som vill bo. Jag ser på projektet som ett av våra bättre. Och vi har inte någon tanke på att skapa något exklusivt område. Det är inga rikemans-

bostäder vi kommer att bygga. Med den erfarenhet vi har kan vi styra projekterare och byggare så att vi får bostäder som alla har möjlighet att köpa.

— Vad räknar du med att en trerummare kommer att kosta i området?

— Det är förstas lite för tidigt att sätta pris på detta förberedande stadium, men när husen står inflyttningsklara bör insatsen ligga någonstans mellan 40.000 och 50.000 kronor.

Konferenshotell

Bebyggelsen kommer att gruppera sig kring Fjällnäs, som Riksbyggen också har planer för. Riktigt vad byggnaden ska användas till har dock inte bestämts.

— Men vi har en hel del idéer, säger Olofsson. Jag kan på rak arm tänka mig Fjällnäs både som konferenshotell, pensionat och restaurang för festliga sammankomster. Som hotell skulle Fjällnäs kunna drivas av ett familjeföretag. Vi skulle alltså arrendera ut byggnaden till någon som vill sköta ruljangsen. Det är förresten redan intresserade som har hört av sig. Fjällnäs behöver vi dessbättre inte satsa stora summor på. Byggnaden är redan utrustad invändigt. Vi behöver därför bara ge fasaden en ansiktslyftning.

Som konferenshotell skulle Fjällnäs bli konkurrent till närbelägna Dundret, som Riksbyggen också är delägare i. Men det ser inte Uno Olofsson som skäl till någon intressekonflikt:

— Jag har pratat med Dundretchefen Enar Sardén om saken och han har inga invändningar mot att också en arrendator av Fjällnäs vänder sig till konferensfolket. Dundret har förresten fått erbjudandet att arrendera Fjällnäs och driva det som något slags annex, men ledningen har tackat nej. Men det finns som sagt andra som är intresserade.

Alla har säkert sett att det i sommar har planerats och schaktats på Nomadskoleområdet. Här ska 35 villor byggas.

35 villor vid Nomadskolan

Alla har säkert lagt märke till att det händer saker på Nomadskoleområdet. Det schaktas för en ny infart, det grävs ner rör i marken och det byggs gator.

Ett nytt egnahemsområde håller på att växa upp. Om ett par år ska här finnas ett 35-tal villor. Det handlar om "fri bebyggelse". De som har turen att få en tomt här kan alltså utforma bostaden efter sin egen smak.

Det är första etappen som nu är på gång. Den omfattar 22 hus. I september kan byggandet påbörjas.

— Vi ska vara klara med vår del av etappen den 4 september, säger Lage Backe på tekniska kontoret. VA-ledningar och gator måste ju vara färdiga innan tomtägarna kan börja spika upp sina villor. Det rör sig om ett 20-tal hus i första etappen. Nästa etapp ska enligt planerna

komma igång nästa sommar. För kommunens del blir förberedelserna för den ett vinterjobb.

De 35 tomterna på Nomadskoleområdet kommer att fördelas under sommaren. Redan i augusti ska de första ansökningarna om byggnadslov kunna göras.

— Området borde vara attraktivt, men någon direkt rusning här vi inte kunnat märka, säger bostadskamrer Anders Nalisvaara. Kanske bottnar det en del i LKAB-krisen. Eller norrläget. Vi har fått återbud av flera som är placerade högt i tomtkön. Men det kommer naturligtvis inte bli några problem med att fördela tomterna.

I Gällivares tomtkö stod på försommaren 400 personer. Den har minskat en del sedan dess.

Nalisvaara:
— Kön minskar inte bara med 35 personer. Vi har också rensat bort en del som nu tackat nej för tredje gången. När man avböjt erbjudande tre gånger har man inte rätt att stå kvar i kön längre.

HÖIJERS VÄG

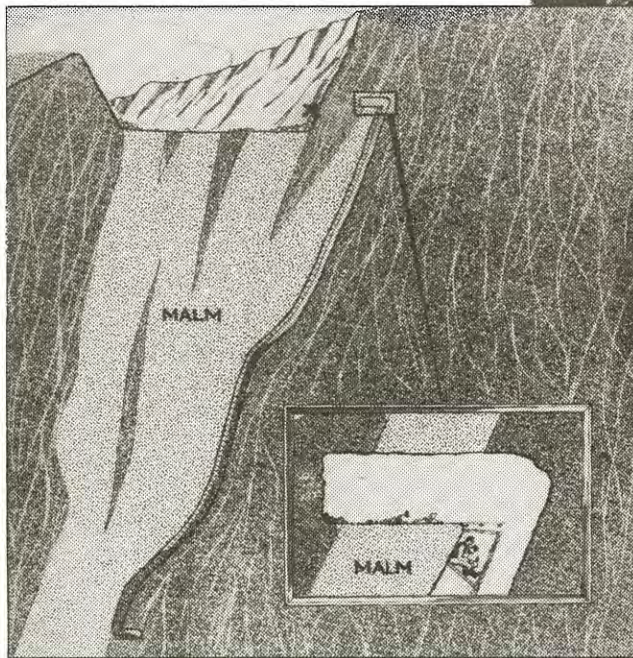
Johannesbacken i MalMBERGET finns inte mer. Gatan ska i fortsättningen heta Björn-Erik Höijers väg. Det var LKAB som kom med förslaget att den malMBERGSFÖDDE författaren skulle hedras på detta sätt. Det blev en något försenad födelsedagspresent. Höijer fyllde 80 år i mars.

LKAB tyckte att Johannesbacken — vid Björn-Erik Höijers bostad under hans malMBERGSTID — skulle döpas om till Höijers väg. Byggnadsnämnden ansåg tydligen att Björn-Erik Höijers väg lät bättre. Det var därför detta namn som klubbades när ärendet hamnade på fullmäktiges bord.

”Här är mer folk än i körka”

I 48 timmar satt Kypar-Pelle och Get-Janne som råttor i en bur inne i det fuktiga och mörka berget. När de sedan kröp ut i dagsljuset fick de först av alla posera för en fotograf. Visst ser de samlade ut trots den hemska upplevelsen? Gubbarna hade styrkt sig på olika sätt. Kypar-Pelle med mjölk och Get-Janne med konjak.

Skissen visar hur olyckan gick till. Nedre delen av stigrorten fylldes igen vid ett ras. Bilden är tagen vid krysset.

Gunnar Martinsson är en av det fina gruvmuséets guider. Och en kunnigare guide får man leta efter.

Gruvans museum lockar

Du vet säkert var gruvmuséet i Malmberget ligger. Men har du besökt det någon gång? Om inte — passa på under Gruvans Dag. Muséet har mycket intressant att visa upp. Det har inte minst turisterna upptäckt.

— Sommartid kan det vara riktigt snärjigt här, säger Gunnar Martinsson. Det kommer hela busslastar med folk så gott om dagligen. Men visst är också gällivareborna intresserade av muséet. Både enskilda och skolklasser kommer på besök året om.

Gunnar är en av muséets guider. Och han är en mycket sakkunnig guide. Gunnar kan svara på frågor långt utanför ”standardformuläret”. Och han vet naturligtvis allt om varje föremål som finns innanför väggarna.

En sak kan han dock inte ge exakt besked om — hur gammalt muséet är. Det tycks nämligen ha haft en något flytande start.

Gunnar Martinsson: — Efter andra världskriget började ett antal eldsjälvar samla in föremål och på 50-talet hade de fått ihop så mycket att man kunde börja tala om ett museum. Men när det öppnades har jag ingen uppgift på. En av de eldsjälvar Gunnar pratar om var träsnidaren Åke Sundqvist. Hans fantastiska samling trögubbar hamnade också i muséet, men har nu flyttats.

Malmbergsgruvornas 100-åriga historia är bra dokumenterad

De har i huvudsak tagits av legenderna Borg Mesch och Lea Wikström. Bilderna kompletteras med kartor, diagram och förklarande texter.

I muséet finns också en magnifik mineralsamling och massor av gruvföremål. Och det är samlingar som hela tiden växer.

— Malmbergsbörna är måna om sitt museum och kommer hit när de har hittat någon gammal sak i sina gömmor, säger Martinsson. Det är vi förstas mycket tacksamma för.

Hjalmars bok

Det finns många märkliga ting i muséet. Ett av de allra märkligaste är en oansenlig blå anteckningsbok — inbladdad för 40 öre. Den är fullklottrad med uppgifter både på svenska, engelska och tyska. Redan av försättsbladet framgår vem som hållit i pennan — Hjalmar Lundbohm, LKAB förste och mest namnkunnige disponent.

Gunnar Martinsson berättar om samlingarna året om. Och han gör det hela tiden med samma entusiasm.

— Det är en både trevlig och intressant arbetsuppgift, säger han.

En konjak gav Get-Janne mod

Det finns många bilder i Malmbergets gruvmuséum. En av dem visar när Kypar-Pelle och Get-Janne kom krypande ut genom ett ynka litet hål i berget. Det är en gammal bild, men det hindrar inte att det är en mycket bra bild. Den har inte minst stora kvaliteter som reportagebild. Därför intar den också en hedersplats i muséet. Och drar blickarna till sig.

Kypar-Pelle hette egentligen Gustav Pettersson. Och i mer högtidliga sammanhang lystrade väl Get-Janne till Jan-Erik Jansson. Så stod det i kyrkboken.

— Förr hade nästan alla gruvarbetare smeknamn, säger Gunnar Martinsson, guide i gruvmuséet. Hade man som Jan-Erik Jansson några getter som husdjur så låg förstas genämningen Get-Janne nära till hands.

Men varför har då dessa två gubbar

plåtats när de kommer krypande ut ur berget? Jo, bilden togs när de åter fick skåda dagsljuset efter att i 48 timmar ha suttit instängda i gruvan. Som råttor i en bur.

De möttes av kamraternas jubel när de tittade ut ur hålet och stannade upp några sekunder för att fotograferas — vem det nu var — skulle få ta sin bild.

— Här är det mer folk än i körka, konstaterade Get-Janne när han såg sig omkring.

Dramat utspelade sig i Hermelin 1908. Herrar Pettersson och Jansson höll på att driva en stigort och hade inte

långt kvar när orten täpptes igen av ett ras. De satt ohjälpligt fast. När ledning och arbetskamrater förstod vad som hänt blev det förstas stor uppståndelse i hela Malmberget. En räddningsaktion kom snabbt igång.

Man visste att gubbarna levde. De lyckades nämligen få fram signaler genom en 85 meter lång luftledning. Genom samma ledning undsattes de sedan med stearinljus, mat och dryck. Men när en mjölkflaska kom farande genom röret slog Get-Janne bakut. Mjölk var inte riktigt vad han längtade efter i den situation han hamnat i.

— Jag vill ha snus och konjak, blev hans besked till räddningsmanskapat.

Kypar-Pelle drack däremot mjölken med välbehag. Han var godtemplare. Kompisen Janne var däremot inte känd för att spotta i glaset. Det behövde han inte göra nu heller. Han fick sin konjak och var därför rätt glad i hägen när han efter två dygn kunde plira mot solljuset igen.

Titta på bilden när du besöker gruvmuséet. Du får också hela historien om rasen och räddningsaktionen relaterad av den text och den skiss som kompletterar bilden.

Gör en kulturpromenad

Många turister vandrar sommartid den kultursig som presenterar det gamla Malmberget. Den är säkert lika intressant för kommunens egna invånare. Passa på att vandra den under Gruvans Dag. Gör en familjeutflykt med broschyren ”Malmberget — ett gruvsamhälle” som guide. Starta i Svanparken och följ sedan broschyrens karta.

Gör du det kommer du först till kåkstadsområdet och får där se hur den gamla Västgerlånggatan håller på att växa upp igen. Det är ett fantastiskt projekt, som ska vara klart till Malmbergets 100-årsjubileum nästa år. Men gatan har redan nu tagit form.

Kulturstigens fortsättning:

Gruvspelet ”Kapten” uppfördes 1913 som överbyggnad till central-schaktet. Idag är det ett populärt utsiktstorn. Från tornet kan du titta rakt ner i ”Gropen”

Tuoddarvillan har varit både arbetarbostad och läkarvilla. Nu är den samlingsplats för ortens konstnärer.

74:an byggdes 1896 och var gruvbolagets 74:e byggnad. Var först tjänstemannabostad och har senare använts som kontor.

Ett år yngre är bolagskontoret. Men det har förstas byggts till några gånger. Bolagshotellet är betydligt

nygre. Från 1930. Promenaden går också förbi ett antal arbetarbostäder från 1800-talet. Från början kunde upp till tio personer få samsas om ett rum. I Långa raden ses de tjänstemannabostäder som uppfördes 1909.

Pumphuset kom till 1911. Det var samhällets första motoriserade vattenspump. Och den används än i dag. Förser exempelvis dammen i Svanparken med vatten.

Hermelinsskolan är 90 år och förstås den äldsta i samhället. Lärarbostaden kom till 1903. I detta hus, med mycken snickarglädje, har Björn-Erik Höijer vuxit upp.

Gruvmuséet är förstas värt ett längre besök. Det är ett fint litet museum. Intill ligger Hermelinstollen, som var utfraktsport ur gruvan på 1800-talet. Den kommer att ingå i muséet.

Tippsta slutligen har som ingen kan undgå att se genomgått en enastående ansiktslyftning. De tidigare så tråkiga gråbergstipparna är borta. Tippsta har istället blivit en grön oas med lekplatser och mycket annat.

Svanparken är samlingsplats under Gruvans Dag. Den kallades tidigare för Kortmyran eftersom den var populärt tillhåll för ortens kort-hajar.

GRUVVÄNANS DAG

The title 'GRUVVÄNANS DAG' is rendered in a bold, hand-drawn style. 'GRUVVÄNANS' is in blue with a black outline, and 'DAG' is in red with a black outline. A pickaxe is positioned behind the 'G' in 'DAG', and several red, jagged rock fragments are scattered around the base of the letters.

LÖRDAG 22 AUGUSTI

09.00-15.00	Torghandel på Salutorget
09.00-15.00	Kulturvandring i Malmberget
09.00-15.00	Konst och hantverk, bibliotekets utställningshall
09.00-14.00	Gruvturer till LKAB. Bussar avgår från busstationen.
09.00-14.00	Gruvtur till Aitik. Bussar från busstationerna i Malmberget och Gällivare.
09.00-14.00	Gruvmuséet är öppet. Passa på att se de fina samlingarna.
10.45	Malmbergets musikkår spelar i Svanparken.
11.00	Invigningstal av Aitik's platschef Håkan Östlund i Svanparken. Och en salut som verkligen hörs från gruvan.
11.15	Fyrkampstävling på MAIF:s fotbollsplan.
11.30	Musik, Vällingträskarna i Svanparken.
12.30	Clownen Ruben i Svanparken.
13.00	Vattenpolo mellan Gällivare kommun, LKAB och Boliden i Malmbergets tempererade bassäng.
13.30	Musik, Vällingträskarna i Svanparken.
19.00-21.00	Bio "Tillbaka till framtiden", Folkets Hus.
21.00	Dans, Folkets Hus. Musik: Fredmans.

ALLA ARRANGEMANG ÄR AVGIFTSFRIA

Arrangörer: Friska Gällivare ● LKAB ● Boliden Mineral.

700 LKAB-jobb ska ersättas inom tre år

Sedan 1975 har mer än 1.300 arbetstillfällen gått förlorade i Gällivare kommun. Det har förstärkt haft till följd att befolkningssiffran rasat. Från 25.500 till dagens 23.200.

— Vi har börjat hamna på botten, menar kommunalrådet Ulf Sundberg. Raset måste bromsas upp och vi ska kunna klara våra serviceåtaganden.

Frågan är dock om botten verkligen är nådd. Det stundar som bekant nya kärva tider. 650 personer ska bort från LKAB under en femårsperiod. Och kanske ytterligare 50 från SJ. Det är naturligtvis varken mer eller mindre än en katastrof för en redan tidigare hårt ansträngd kommun.

LKAB har sedan gruvkrisen började i mitten av 70-talet hunnit göra sig av med 1.000-talet anställda. Samtidigt som Aitik, SIGA och Gällivare Mekaniska bidragit med drygt 250 avskedanden.

— Det är arbetstillfällen som inte på långa vägar har kunnat ersättas, säger näringslivssekreterare Roland Carlsson. Och ännu kärvare kan det bli den här gången. Nu ska jobben bort under så kort period. När det gäller nedskärningen vid LKAB kommer den till större delen att genomföras under tre år. Vi har alltså inte särskilt lång tid på oss att ordna ersättningsjobb.

Liksom facket tycker Roland Carlsson att statliga företag som rationaliserar bort folk borde ha ansvar för att nya jobb tas fram.

— På andra håll i landet kan man göra det och därför borde det gå också i Gällivare. Vi kräver ingen stor bilfabrik som ersättning, men flera små företag är säkert en lika bra lösning. Kanske bättre rentav. Det här ju inte minst i Norrbotten visat sig att det är riskabelt när kommunen blir allt för beroende av ett jätteföretag. Med många små företag sprider man riskerna.

Framtidsbransch

Roland Carlsson jobbar dagligen med att få nya företag att etablera sig i Gällivare. Och han har haft framgångar trots Björn Wahlströms fränka påståendet att ingen företagare frivilligt flyttar till en ort som Gällivare. Expandum är ett bra exempel. Fyra av de företag

som sorterar under detta kommunala bolag är nu ordentligt igång.

— Visserligen sysselsätter dessa företag ännu så länge bara 30-talet personer, säger Carlsson. Men på sikt ska den siffran stiga ordentligt. Det sjukvårdstekniska område som Expandum representerar har verkligen en framtid. Redan nu har vi ett tiotal nya projekt på gång. De ska kunna ge några hundra jobb.

Tror på Gällivare

Att företagarna skulle dra sig för satsningar i Gällivare vill Roland Carlsson inte tro på. Han har helt enkelt bevis för motsatsen:

— De företagare som ingår i Expandum-gruppen har ju flyttat hit från andra håll i landet och måste därför tro på Gällivare.

Roland Carlsson tror på småföretagsamheten. Han tror helt enkelt på ordstäv att många bäckar små gör en stor å.

— Men utan statlig hjälp blir det naturligtvis svårt att ersätta alla jobb som försvinner vid LKAB, säger han. De privata och kommunala insatserna räcker nog inte till. LKAB och övriga statliga företag som rationaliserar bort folk har som jag ser det en skyldighet att ordna ersättningsjobb. LKAB som tjänar en miljon om dagen bara i räntor bör ju ha förutsättningar att gå in på andra områden. Men hittills har de statliga företagen tyvärr inte visat något större intresse av att gå in och hjälpa till.

Gällivare kommun har gång på gång

ROLAND CARLSSON

begärt hjälp med att bygga upp ett fullgott alternativ till gruvhanteringen.

— Det måste vara både regeringens och LKAB:s skyldighet att hjälpa till, menar Ulf Sundberg. Ensamma kan vi nog inte kompensera nedskärningarna i gruvan. Men ni försöker. Och den som vågar något brukar också ha vinstchans.

LÄSTIPS FRÅN BIBLIOTEKET

GASTRONOMISK RESA I NORDKALOTTEN

av Torsten Blomqvist och Verner Vögeli.

Praktfulla kokböcker med underbara bilder är inte ovanliga och det här är den kokbok som slår alla andra. Fjällens och äldalens vilt och bär, sjöarnas och kusternas fåglar, renkök... Recepten och de förföriska bilderna formas till en kärleksförklaring till Nordkalotten.

Besökare har högerproblem

Det har kommit upp trafiksignaler på några ställen i Gällivare. Tack för det. Jag förmodar att åtskilliga instämmer i det tacket. Vi som inte kör bil i Gällivare varje dag har vissa problem. Gällivareborna är nämligen i åtminstone ett fall mer laglydiga än flertalet svenskar.

Gällivareborna håller — som vi utomby tycker — på högerregeln in absurdt. Och även om man som jag rattar omkring i samhället praktiskt varje vecka så är det svårt att lära denna stelbenta trafikrytm.

Det lär vara ungefär likadant i Lycksele. I två orter i Norrland har högerregeln inga undantag. Hur det har blivit så är inte lätt att förstå.

Det finns inget utrymme för smidighet och praktiskt tänkande på Gällivares gator och vägar. Den som kommer från höger brakar utan betänkande — och ofta utan att ens titta åt vänster — ut på även en högfartskörad gata. Föraren känner sig förstås helt säker. Och är det kanske också så länge det bara är infödda gällivarebor som är ute i trafiken.

Vi som är på tillfälligt besök ställer till med trassel. Ska vi ut på Storgatan stannar vi för att släppa fram också de fordon som råkar komma från vänster. När vi gör det orsakar vi genast en stillastående kö. Man sitter bakom ratten och känner sig dum. Trots att man egentligen bara försökt bidra till lite bättre flyt i trafiken.

Trafikolyckorna i Gällivare kostar omkring 50 miljoner om året. En hel del av dessa olyckor beror säkert på besökande bilisters ovana med den stenhårda högerregeln. Därför skulle det säkert löna sig med signaler i fler korsningar. Och varför inte göra Storgatan till huvudled?

Själv har jag lyckats klara högerproblemet rätt bra. Men visst har jag orsakat några arga miner och ilska signaler när jag råkat låta sonda förnuftet ersätta högerregeln. Påkörd har jag dock blivit på Storgatan. Men då av en bilist som kom från vänster. Med helt igenom rutor.

ÅKE BARCK

Bygglov — behövs det i Kronsågen?

Efter plan- och bygglagens införande 1 juli gäller viss bygglovsbefrielse för en- och tvåbostadshus, utgörande fritids- eller helårsbostäder, som ej ingår i s k samlad bebyggelse. Sälunda krävs ej bygglov för:

- Utförande av mindre tillbyggnader om åtgärden inte sträcker sig närmare gränsen än 4,5 meter.

- Ändringar av byggnader som berör konstruktionen av de bärande delarna eller avsevärt påverkar byggnadernas planlösning.

- I byggnader installera eller väsentligt ändra eldstäder, rökkanaler eller anordningar för ventilation, vattenförsörjning eller avlopp.

Anmärkas kan att, genom exempelvis planer och områdsbestämmelser, bygglovsbefrielser upphöra att gälla. För att göra det lättare för allmänheten att bedöma när bygglov krävs, har en lista fastställts över de byar och

orter där samlad bebyggelse anses finnas. På dessa platser måste man alltid kontakta byggnadsnämnden innan byggnation påbörjas.

Samlad bebyggelse föreligger enligt byggnadsnämndens bedömning i följande orterna och byar:

Aggala, Allavaara, Ampiaslanto, Dokkas, Mettä-Dokkas, Granhult, Hakkas, Kaitum, Keskijärvi, Killingi, Kronsågen, Laurajärvi, Leopojärvi, Liakavaara, markitta, Moskojärvi, Mårdsel, Mäntyvaara, Nattavaara, Nattavaara station, Nikkaluokta, Niilivaara, Palohuorna, Puoltikasvaara, Purnu, Pållem, Rånetråk, Sakajärvi, Sammakko, Sarvisvaara, Satter, Siktråk, Skaulo, Skröven, Tjautjas, Tjuonajäkk, Ullatti, Vettasjärvi, Yrttivaara, 57-an, Gällivare, Malmberget, Koskullskulle.

När något är oklart är det bara att ringa byggnadsnämnden, som nås över telefon 180 00. Kom ihåg att byggnadsnämnden är ett serviceorgan, som gärna hjälper till.

Skyndar långsamt

Hört talas om Scandi Pack AB, Miwana AB och Empress AB? Kanske, kanske inte. Har du inte gjort det är det ursäkligt. Företagen är nystartade. De är alla inrymda i Industricentra och har det gemensamt att de ägnat sig åt sjukvårdsteknisk produktion.

— Det här är företag som ännu så länge inte sysselsätter särskilt mycket folk, men de ska förhoppningsvis ha framtiden för sig. Man måste ju alltid bygga upp en sak från grunden. Också multinationella företag kan ha haft ett par, tre anställda i början.

Säger så gör Jan-Olov Hedman, verkställande direktör i Expandum AB, som är paraplyorganisation i den nyetablering på det sjukvårdstekniska området som nu görs i Gällivare.

Expandum har några år på nacken. Företaget kom till sedan en utredning visat att Sverige importerar sjukvårdsmaterial för många miljarder. Kommunens näringslivsansvariga såg därför en chans att bygga upp nya verksamheter vid sidan av den sviktande gruvindustrin.

Nu är den verksamheten igång. Swedengineers AB, som bland annat gör armatur för operationsbord, har redan hunnit få luft under vingarna. De tre andra företagen har just kommit igång med produktionen.

Men även om företagen är nystartade har de redan en god grund att stå på. Scandi Pack har exempelvis hunnit skriva femårskontrakt med kunder i Västtyskland. Scandi Pack är egentligen inte något tillverkande företag. Det paketerar och steriliserar sjukvårdsprodukter. Exempelvis operationshandskar som kommer från Korea. Scandi Pack har från start åtta anställda.

Lika stor personal har Empress AB, som tillverkar kompressorer och vakuumpumpar för medicinskt bruk. Några avsättningsproblem räknar

man inte med. Tvärtom. Empressledningen har ännu inte ens undersökt den svenska marknaden. Det man så här i starten klarar av att tillverka går direkt till Tyskland, Holland och Belgien.

— Etableringarna är naturligtvis väl förberedda, säger Jan-Olov Hedman. Empress har sedan en tid en agent i Tyskland och han har lyckats väldigt bra.

Ett företag med imponerande utrustning är Miwana AB, som tillverkar ögondroppar och skoljväska. Det måste göras i lokaler som är totalt sterila. I Gällivare industricentrum har man därför byggt två rum, som faktiskt ska vara renare än yttre rummen. Det finns faktiskt bara ett 40-tal liknande rum i hela landet.

Miwana ägs av tre små skånska företag. De har alla lång erfarenhet av medicinsk produktion. En av ägarna heter Torsten Perklev och han har 30 års erfarenhet från Leo.

— Men Mirwana skulle vi nog inte ha haft råd att bygga upp på egen hand, säger han. Nu har vi fått en fantastisk hjälp här i Gällivare. Inte minst med de skräddarsydda lokalerna, som kostat omkring fyra miljoner. Lika mycket går vår utrustning på.

Expandum är som sagt paraplyorganisation för den sjukvårdstekniska satsningen i Gällivare.

— Den har ännu bara kommit igång, säger Jan-Olov Hedman. De företag som nu startat kommer förhoppningsvis att växa. Och fler etableringar är på gång. Men personalmässigt kan förstås inte den här satsningen kompensera bortfallet på gruvsidan. Inte i det korta perspektivet i alla fall. Det tar alltid tid att komma igång med industriell verksamhet. Resultaten nås först efter tio år eller kanske ännu längre tid. Allting går ju inte precis på räls.

Ja, att det kan hända saker har Hedman redan flera exempel på. Kommunens satsning på kalkning av vattnet i Vassara kom som en negativ överraskning. Miwana fick installera apparatur för avkalkning. Det kostade en hel del extra. Och när en del av den dyrbara utrustningen var på väg från Tyskland voltade långträdaren i Örebro-trakten. Maskinerna krossades med förseningar som resultat.

— Men motgångar måste man alltid räkna med, säger Hedman. Och så måste man lära sig att inte vara för optimistisk. Ett företag måste alltid få växa till sig i lugn och ro.

Hälsoenkät:

Nästan alla har problem på jobbet

Det finns också i Friska Gällivare fysiska och psykiska hälsoproblem på de flesta arbetsplatser. Den saken framgår klart av en enkät som kommunens friskvårdare Märit Engman har gjort för att använda som underlag för en ny friskvårdsplan. En av frågorna gällde hälsosituationen på arbetsplatserna. Av de 106 personer som svarade på frågan tyckte hela 90 att det finns problem.

I dessa nedskärningarnas tidevarv kunde man kanske tro att oron för jobbet skulle vara ett av de större problemen. Så var det nu inte och det kan kanske bero på att de yrkesgrupper som är värst drabbade inte har kunnat påverka enkäten särskilt mycket. Bara två "svarade" tycker att de osäkra arbetsförhållandena är ett problem. I enkäten hamnar det därför på samma nivå som isolering och mobbing.

De största problemen på arbetsplatserna tycks vara belastningskadorna och tunga lyft. Det menar i alla fall 41 av de tillfrågade. 26 håller på stressen, 21 på den dåliga arbetsmiljön och tio på bullret.

Där har vi problemtoppen. Men listan över problem är faktiskt lång. Den innehåller också saker som skiftgång, konflikter med arbetsgivaren, monoton och rökning.

Enkäten omfattade sex frågor. De beslutsfattare, företag och föreningar som fick formulären kunde bland annat tala om hur de tycker att friskvård ska bedrivas på arbetsplatser och i kommunen.

Hälsoinformation och en satsning på alkoholproblemet är de saker som kommunen i första hand bör gå in för enligt enkätsvaren. Viktiga områden är också att få bukt med arbetslösheten och att förbättra miljön på arbetsplatser och i skolorna.

Enkäten kommer som sagt att ligga till grund för det fortsatta arbetet med den friskvårdsplan som ska börja gälla vid årsskiftet. Den kommer att omfatta en femårsperiod och syftar förstås till att ytterligare stärka begreppet Friska Gällivare.

Remissvaren ska nu ut på en remissrunda i kommunen innan ett förslag till friskvårdsplan utarbetas. Det förslaget ska vara klart i november och förhoppningsvis ska planen sedan kunna börja fungera i början av nästa år.

GÅGATA — ELLER...

Hur vill du att Gällivares centrum sak se ut i framtiden. Vilka byggnader ska i första hand bevaras? Hur stor trafik ska tillåtas? Ska fler bostäder byggas eller ska satsningen göras på grönområden och serviceinrättningar?

Den 26 augusti har du möjlighet att säga din mening. Då ordnar byggnadsnämnden ett samrådsmöte klockan 19 i Folkets Hus. Samrådet gäller förslaget till centrumplan. Det har arbetats fram av NAB-konsult och har varit ute på remiss hos kommunens styrelser och nämnder, större organisationer och de politiska partierna.

— Vi hoppas att gällivareborna möter upp stort antal, säger förvaltningsassistent Barbro Schefström. Det här är ju en sak som angår alla och därför vill vi ha in så många åsikter som möjligt. Och jag lovar att alla åsikter kommer att beaktas.

Säg din mening på samrådsmöte

Vi skulle tro att åtminstone en punkt i förslaget kommer att debatteras ordentligt på samrådsmötet.

Planförfattarna vill göra Storgatan till gågata. I varje fall delar av den.

— Den tanken har vissa remissinstanser motsatt sig, säger Barbro Schefström. Det är i första hand handelsrepresentanter som oroar sig för vad som kan hända om biltrafiken begränsas. Och det trots att det är fråga om en högst måttlig begränsning.

Planförfattarna tycker att Storgatan ska vara bilfri mellan Postgatan och Smedjegatan. Dessutom vill de stänga delar av Östra och Västra Kyrkällén. På det sättet får man en bilfri torgplats i centrum.

Konsum-nej

Förslaget har som sagt stött på visst motstånd. Konsum tycker inte om att trafiken och parkeringsmöjligheterna begränsas vid Domus-varuhuset. Sak samma med målsättningen "att ytterligare öka möjligheterna för en meningsfull torghandel i Kyrkällén och på Storgatan".

Men det är inte bara Konsum som har invändningar mot gågatan. Också centern säger nej. Övriga partier tycks i den här delen vara inne på samma linje som planförfattarna, men meningarna är lite delade när det gäller gågatas längd. Remissvaren är rätt varierande i det fallet.

Flytta posten!

Ja, meningarna är verkligen delade om hur Gällivares framtida centrum ska utformas. KDS anser exempelvis att den växtverk som centrum lider av beror på att allt för många servicefunktioner hamnar där.

— Bort med posten och systemet från centrum, kräver KDS. Placera dessa inrättningar på Mellanområdet. Ett centrum här skulle också kunna föras med höghus och på så sätt ge ungdomarna bostäder.

Planförfattarna tror inte på den lösningen:

— De flesta skulle behöva använda bilen för att ta sig till Mellanområdet. Och eftersom man brukar samordna inköpsturerna blir det säkert en tripp till centrum också. Och då är ju inget vunnet med en utlokalisering av exempelvis posten och systemet.

I det första utkastet till centrumplan var Per Högströmsgatan och Föreningsgatan avstängda mot Storgatan. Den lösningen är förkastad. Åtminstone tills vidare.

— Ett bilfritt gångstråk längs Storgatan resulterar i så pass stora olägenheter för bilisterna att nuvarande anslutningar bör finnas kvar, fastslår Tekniska kontoret.

Ny busstation

Tekniska kontoret föreslår i övrigt att nuvarande busstationen rivs, att busshållplatsen flyttas till Kyrkälléns sydligaste del med infart bara från Lasarettsgatan, att gatuköket vid busstationen flyttas liksom bensinstationerna och bilverkstäderna på kvarteren Gladan, Hasseln och Granen samt timmerhanteringen på SJ-området.

Enligt planen ska en hel del av den gamla bebyggelsen bevaras. Det gäller i första hand Gamla skolan och Central-skolan, men också en del affärsfastigheter längs Storgatan — exempelvis Handelsbanken — och en del mindre byggnader som ingår i bevarandeplanen. Många remissvar efterlyser en extra

satsning på kvarteret Gamla skolan. Här vill man gärna se planteringar och kanske en uteservering. Någon tycker också att det bör finnas en paviljong mellan Domus-varuhuset, en paviljong som kan användas bland annat för torgmöten.

Vad tycker du själv om planerna på en omvandling av Gällivares centrum? Åsikter har du säkert. För dem till torgs på samrådsmötet. Det kan löna sig. Alla vettiga åsikter kommer att beaktas.

LÄSTIPS FRÅN BIBLIOTEKET

DET OSAR KATT

av Wenche Blomberg

En mycket rolig katt-bilderbok för alla åldrar. I ord och bild berättas kunnigt om kattens psyke och biologi, om dess väg från ängslig kattunge till "herrn i huset" som tittar ut en om man råkar sätta sig i hans fätölj.

LÄSTIPS FRÅN BIBLIOTEKET

NUSSE-KUDDEN I PARIS

av Håkan Jaensson

Att följa Nusse-kudden till Paris är en otroligt spännande upplevelse. Historien börjar som sig bör högst upp i Eiffeltornet. Olyckligtvis råkar Nusse-kudden ramla ner från toppen och därmed inleddes den halsbrytande jakten på kudden. För barn i alla åldrar!

Får prinsessan göra sin debut?

Den 12 mars nästa år fyller Malm-banan 100 år. Vi talar då om delen mellan Gällivare och Luleå. En jubileumstur förbereds som bäst och den ska förstas bli något alldeles extra. Tåget kommer att innehålla bara gamla vagnar och dras av ett ånglok. Och bland passagerarna hoppas arrangörerna att kungaparet ska återfinnas. Plus kronprinsessan Victoria.

— Vi har ännu inte fått något besked från hovet, men omöjligt är det inte att kronprinsessan Victoria gör sitt första officiella framträdande i samband med jubileumsturen, säger Ola Hansson på SJ. Tillfället vore väl värt. Jubileet sammanfaller ju med Viktoriadagen.

Malm-banan invigdes just på Viktoriadagen 1888. Järnvägens engelska ägare The Swedish and Norwegian Railway Company hade valt dagen med stor omsorg. 12 mars var nämligen den engelska drottningens namnsdag. Tillfället

utnyttjades väl. Invigningen blev en magnefik PR-föreställning.

Första malmtåget lämnade dock inte gruvan i Malmberget den 12 mars. Premiärtåget tuffade iväg redan 3 mars, men det gick inte direkt till Luleå. Banan var 1888 fortfarande provisorisk och malmen forslades därför i portioner till Lakaträsk och Sandträsk stationer.

Det var från Sandträsk invignings-turen gick. Det tåg som invignings-gästerna fick embarkera var det tyngsta som då hade rullat på en järnväg. De 40 vagnarna, dragna av två lok, forslade 1.000 ton malm till Svartön.

Jubileumsturen nästa år kommer att gå ut från Gällivare. Och arrangörerna har som sagt vissa förhoppningar om att tre medlemmar ur kungafamiljen ska finnas med ombord. 12 mars är ju fortfarande Viktoriadagen och det tycker SJ är en anledning så god som någon att invitera också kronprinsessan.

Fin turismsommar

Vädermässigt har väl sommaren inte varit den allra bästa, men turisterna har ändå strömmat till i större skaror än någonsin.

— Som det verkar just nu kommer vi att kunna redovisa en ökning med omkring 20 procent och det tycker jag är fantastiskt, säger Inger Junkka på turistbyrån. Speciellt glädjande är att turisterna har börjat stanna längre än tidigare. Förr nöjde sig de flesta med en övernattning. Nu har många stannat i både två och tre dagar. Det beror helt enkelt på vårt ambitiösa aktivitetsprogram. Folk har börjat upptäcka att det händer väldigt mycket här i Gällivare. På turistbyrån har man verkligen haft bråda dagar i sommar. Under juli räknades i genomsnitt 700 besökare in varje dag.

Inger Junkka:

— Vi har glädjande nog hört väldigt

få klagomål. Däremot har vi fått massor av beröm. Inte minst för våra utflykter. Våra bussturer har verkligen slagit. Inte en enda har heller fått inställas.

Uppgången på turismsidan har slagit igenom nästan över hela linjen. Enda misräkningen redovisar bussbolagens charterturer och den minskningen beror säkert mer på det dåliga vädret söderut än här i norr. De turister som söker sig till fjällområdet tycks inte vara så väderkänsliga.

En aktivitet som verkligen har slagit är Plupp-skogen. Den nysatsningen har kommit för att stanna. Plupp har utan överdrift blivit barnens favorit. Minst 1.000 barn har deltagit i de Plupputflykter som ordnats två gånger om dagen. Och många fler har varit i skogen på egen hand.

DET HÄNDER I

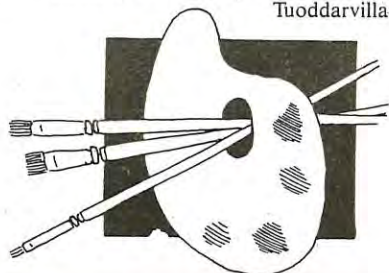
Friska GÄLLIVARE

AUGUSTI

- 29 Musik: Enkla melodier och konstfulla sånger. Gällivare kyrka
29 Gång
30 Lady Lufsen Malmberget

SEPTEMBER

- 1 Musik, polskt gästbesök Blå Forell
2 Fotboll GSK—Norviken, herrar
5 Eldfest Nunisparken
6 Fotboll, GSK—Hornskroken, damer
6 Expeditioner på Kaitum älv startar
17—19 Internationellt jaktprov och landskamp för vorsteh-hundar Dundret
19 Fotboll, GSK—Assi, damer
19 Fotboll, GSK—Byske, herrar
26 Fotboll, GSK—Boden, herrar
26 Bruksprov för hundar
27 Konstveckan inleds Tuoddarvillan

OKTOBER

- 1—4 Konstens vecka Tuoddarvillan
10 Brottning, Polarcupen Sjöparksskolan
14—16 Teater, En uppstoppad hund Blå Forell
19—25 Barnboksvecka på biblioteken i kommunen
22 Teater, Cabaret Rage Blå Forell

NOVEMBER

- 17 Teater, Körsbärsträdgården Blå Forell

KULTURSÖNDAG PÅ CENTRALSKOLAN

Varje söndag under tiden 4 oktober—29 november. Författare, hantverkare, konstnärer och musiker möter gällivareborna.

KOMMUNSTYRELSEN SAMMANTRÄDER

31/8, 28/9, 26/10, 30/11 och 14/12.

På den här sidan tipsar vi om ett och annat som händer i Gällivare under hösten. Men mycket mer tillkommer förstås vad det lider. Turistbyrån — som från 1 september är öppen 9.00—16.30 på vardagar — kan ge besked. Också efter kontorstid. Då tar telefonsvararen vid.

Till turistbyrån kan du också vända dig om du vill köpa biljetter till de evenemang Gällivare har att erbjuda.

En sak till. Föreningar och organisationer som vill ha med sina arrangemang i kommunbladets kalender bör i god tid kontakta turistbyrån. Nästa tidning kommer i månadsskiftet november/december och kalendern sträcker sig fram till marknadsveckan i mars. Kommunbladet vill förstås ha en kalender som är så heltäckande som möjligt.

Hundliv på Dundret

Det blir ett hundliv utan like på Dundret den 17-19 september. Då genomförs nämligen en av de största hundtävlingar som hittills förlagts till Norrbotten. Den nordiska vorsteh-eliten samlas nämligen för att göra upp om både SM-tecken och landskapspoäng.

— Det blir ett jättearrangemang, säger Gunnar Jonasson i tävlingsledningen. Men vi är förstas glada över att vi fått det här förtroendet. Saken är den att Svenska Vorstehklubben fyller 70 år. Därför kombineras SM och landskamp. Och dessutom ska vi ordna jubileumsbankett.

Hur många hundar som kommer till start är ännu för tidigt att säga. Man räknar dock med minst ett 60-tal fördelade på ungefär lika många i elitklass och ungdomsklass. I landskampen startar fyra jockeyer från vardera Sverige, Norge och Finland. Ett par norrbottenshundar kommer säkert att ingå i det svenska laget.

— De utländska deltagarna kan också starta i SM, som är en öppen tävling, säger Jonasson. Men de måste förstås klara våra vatten- och spårprov för att få vara med.

Tävlingsplatser blir både Vassaraälven (vattenprovet), Dundret och Saivo vid Sjöfallsleden.

— Vi är tacksamma mot ledningen i Sörkåitums sameby för att vi får utnyttja Saivo, säger Gunnar Jonasson. Vi kan nu se fram mot fina och utslagsgivande prov. Fågeltillgången verkar nämligen vara hygglig. Vi vet att det finns flera ripkullar på Dundret. Och det är säkert inte sämre i Saivo.

Arrangörer för proven är Malmfältskretsen av Vorstehklubben. Därför kommer också hundfolk från Kiruna och Jokkmokk att hjälpa till.

Motionsklass i Lady Lufsen

Den 30 augusti är det åter dags för populära Lady Lufsen. För tredje året i rad. Det var MAIF:s skidsektion som kom på idén att starta en motionstävling enbart för damer. Idén slog direkt. Det kom 50-talet deltagare första året och 75 året därpå. Och i år hoppas förstås arrangörerna få se ännu fler tjejer springa milbanan, som har start och mål i Svanparken.

Årets tävling har ett par nyheter. På mångas begäran har arrangörerna lagt in en motionsklass. Dessutom har arrangörerna inbjudit alla högstadietjejer i kommunens skolor till en speciell flickcup.

I flickcupen tävlas det om fina priser. SJ Malmaban och Folksam har nämli-

gen skänkt presentkort som gäller skolorer för hela klasser. De flickor som springer har alltså ett bra tillfälle att hjälpa till att förstärka skolresekassan.

Priser vankas också i övrigt. Alla som kommer i mål får en plakett och dessutom lottas hederspriser ut bland deltagarna.

Start och mål har som sagt förlagts till Svanparken. Milbanan går sedan på cykel- och gångstigar över Mellanområdet och Norra Mosebacke.

En halvtimme före start bjuder arrangörerna på uppvärmningsgymnastik. Det finns alltså anledning för deltagarna att leta sig till Svanparken i god tid. Ska vi tippa att minst 100 tjejer infinner sig den här gången?

Polsk "guldkör" gästar Gällivare

Gällivare får musikaliskt storfrämmande den 1 september. Den polska kören Collegium Musicum är ute på nordturné och gör från Finland en avstickare till Norrbotten för att underhålla gällivareborna. Det är en mycket framstående kör. Vid en körfestival i Finland kammade den hem hela tre guldmedaljer. Och fick dessutom strålande recensioner. Recensenterna lovordade speciellt körens nya friska grepp i tolkningen av de klassiska verken.

Så här skrev en tidning:

— Dirigenterna Krystyna Kwahs och Janusz Wilinski är mycket kunniga och har körens fulla förtroende och totala följsamhet. Det är ovanligt att få upple-

va ett så absolut samspel mellan en kör av den här storleksordningen och dess ledare. Körklängen är hel och mättad och engagemangen expressivt och dynamiskt. Det är alltså en stor kör. Med full besättning räknar den 41 stämmor. Och full besättning är utlovad till konserten i Gällivare. Medlemmarna i kören är genomgående professionella. De flesta är lärare och elever vid musikakademien i Warszawa.

Allt talar alltså för att polska Collegium Musicum är något alldeles extra. Missa alltså inte körens framträdande i Gällivare den 1 september. På Blå Forell för att vara exakt.